עֲשָׂרָה מהמאה לוג הרי הם מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, תִּשְׁעָה מהתשעים שנשתיירו הרי הם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּמֵיחַל – מחלל את המעשר שני על מעות שיש לו בביתו, שמאחר ובידו לתקן אין לו לסמוך על דין ברירה וצריך לתקן, ורק על הפרשת התרומה והמעשר שאין בידו לתקן מותר לו לסמוך על דין ברירה, וְשׁוֹתֶה מַיִם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר הסובר שיש ברירה, ולכך מועיל תנאו כיון שלאחר שיפריש יבורר איזה חלק הוא התרומה, ומה ששתה היה זה חולין מתוקן.

אגרות קודש

ב"ה, י"א שבט, תש"כ
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מד' שבט עם המצורף אליו, בו שואל אודות השמועה שכאילו שלחתי חוזר לכל מוסדות וחסידי חב"ד בהנוגע לאופן כתיבת תאריך השנה תש"כ, בכ"ף כפופה ולא פשוטה, ושלא יהינו וכו'.

סגנון האמור אינו נכון, כי אם, אשר מאחד המוסדות חב"ד שאלו בשילהי שנה העברה בהנוגע להנ"ל, וכתבתי דעתי לכתוב בכ"ף כפופה, אבל, מכמה טעמים, ולא כתבתי דעתי בנוסח האמור, שלא יהינו.

ואחד הטעמים - שאין דעתי נוחה לעשות מכל ענין וענין הוראה חמורה שבחמורות, והרי דיינו בענינים הקיימים מכבר מסוג האמור, שלע"ע לא נתקבלו באיזהו מחוגי בנ"י.

טעמי ונמוקי לכתיבה האמורה, העיקר הוא, אשר ספק האמור הוא גם בהנוגע לציוני הסימנים והפרקים בספרי הקדש שלנו, ציוני העמודים בספרים האמורים וכו', אשר ישנו בזה "נוהג בישראל" משך מאות ומאות בשנים, ומהנכון ביותר וביותר להתחשב עמו ולהתנהג כמוהו, ובפרט בהביא בחשבון אשר בשנים מלפנים הדפסת ספרים נקראת בשם מלאכת הקדש, והתיחסו לזה וגם להפרטים שלה - בדייקנות, ובפרט שכמה מדפיסים היו בעלי סמכא ובעלי הוראה בכו"כ מקומות שהי' בני ישראל, והרי דבר פשוט וכולי עלמא מודה בהנוגע לסימני טור, שו"ע וכו' - שכתוב בכ"ף כפופה.

מובן שאין הוכחה כלל ממה שבמקומות בודדים מוצאים כתוב בכ"ף פשוטה, ועד"ז בשאר אותיות מנצפ"ך, והוא ע"ד שלפעמים כתוב רנ"ת במקום תר"ן, ודוגמאות למאות ולאלפים - בפו"מ בספרי אחב"י הספרדים ומכתביהם.

עוד טעם לעמדתי האמורה [אף שכנ"ל, הטעם הראשון מכריע בהחלט לדעתי] והוא המובא בספרי רמז וסוד, אשר אותיות מנצפ"ך מסמנים המספרים: כ"ף פשוטה - ת"ק וכו', ולמה להנהיג אופן כתיבה שיסתור להנ"ל, אפילו את"ל שאינו שייך אלא בעניני רמז.

דא"ג - לכתבו בחוזר המצורף למכתבו, בהנוגע לדגש באותיות פשוטות, הרי נתקבל המכתב עש"ק בא, שבסיום הפטרה שלה - כף פשוטה ודגושה.

אכפול בחתימה מעין הפתיחה, שלמרות כל הנ"ל אין דעתי נוחה מעשיית אופן כתיבה האמורה לענין יסודי הכי עיקרי, ואפילו שתהי' לא כמו שמצוינים הסימנים בשו"ע, ובלבד שיקיימו את הכתוב בסימנים אלו.

בכבוד וברכה.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין אֶת הַיַּיִן בְּשְׁתִיָּה. אֶלָּא סוֹבֵר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין בְּרֵירָה, וְלָכְךְ גַּם סוֹבֵר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁלֹּא הָיוּ שׁוֹפְרוֹת לְקִינֵי חוֹבָה, שֶׁכְּאֲשֶׁר יְוֻדַּע שֵׁמֶת אֶחָד מִנּוֹתְנֵי הַמָּעוֹת יִפָּסְלוּ כּוּלָּם מֵהַקְרָבָה, וְלֹא יוּעִיל לְהוֹצִיא אַרְבָּעָה זוּזִים וְלוֹמַר שֶׁהִתְבָּרֵר שֶׁאִלּוּ הֵם מָעוֹתָיו שֶׁל הַמֵּת, כֵּיוָן שֶׁהוּא סוֹבֵר שֶׁאֵין בְּרֵירָה.

דּוּחָה הַגְּמָרָא: **מַאי** – מֵהֵיכָן יוֹדְעִים שׁוֹזֶה טַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה, **דִּילְמָא שַׁאנִי הָתָם** – שׁוֹנָה שָׁם הַמִּקְרֶה, **כְּדְרָקְתָנֵי מַעֲמָא** – שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ לוֹ אֶת הַטַּעַם שֶׁחִלְּקוּ עָלָיו, שֶׁכֵּן **אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר, אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁמָּא יָבַשׁ הַנּוֹד וְנִמְצָא שׁוֹתֶה טְבָלִים לְמַפְרֵעַ** – הֵיאַךְ מוּתָּר לְשַׁתּוֹת מִשּׁוּם הַתְנַאי שֶׁלְּמַדֵּר יִפְרִישׁ אֶת הַתְּרוּמָה מֵהֵיכָן, הֲרֵי יִתָּכֵן שֶׁיִּבָּקַע הַנּוֹד וְיִשְׁפֹּךְ הַיַּיִן וְלֹא יוּכַל לְהַפְרִישׁ. **וְאָמַר לָהֶם** רַבִּי מֵאִיר **לְכְשֶׁיִּבָּקַע**, שֶׁאֵין לָנוּ לַחְשׁוֹשׁ שֶׁיִּבָּקַע הַנּוֹד וְלֹא יוּכַל לְהַפְרִישׁ אֶת הַתְּרוּמָה, כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לִיתְּנוֹ בְּיַד שׁוּמָר. וּמִכָּל מָקוֹם מִשְׁמַע שֶׁטַּעְמוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאוֹסֵר אֵינוֹ מִשּׁוּם שֶׁסּוֹבֵר שֶׁאֵין בְּרֵירָה, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִבָּקַע הַנּוֹד וְלֹא יוּכְלוּ לְהַפְרִישׁ אֶת הַתְּרוּמָה, וְאִם כֵּן אֵין לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה שֶׁסּוֹבֵר שֶׁאֵין בְּרֵירָה.

מוֹכִיחָה הַגְּמָרָא אֶת דַּעַת רַבִּי יְהוּדָה מִמָּקוֹם אַחֵר: בְּהִלְכוֹת עֵירוּב תְּחוּמִין נֶאֱמַר שֶׁאָדָם הַחָפֵץ שֶׁיִּהְא מוּתָּר לוֹ לָיְלֵךְ בְּשַׁבָּת מִחוּץ לָאַלְפַּיִם אַמָּה מִמָּקוֹם שֶׁשּׁוֹבֵת שָׁם, מְנִיחַ עֵירוּב [מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת] בְּסוֹף אַלְפַּיִם אַמָּה מִמָּקוֹם שֶׁבִּיתְתּוֹ, וְעַל יְדֵי כֵּן נֶחְשָׁב כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹבֵת בַּמָּקוֹם שֶׁהִנִּיחַ אֶת הָעֵירוּב וּמוּתָּר לוֹ לָיְלֵךְ מִשָּׁם עוֹד אַלְפַּיִם אַמָּה. וְהִשְׁמִיעוּ שִׁיבּוֹאוּ שְׁנֵי חֲכָמִים אֶחָד לְמִזְרָח וְאֶחָד לְמַעֲרָב וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה מֵהֶם יִרְצֶה לָיְלֵךְ, לְדַעַת רַבָּנָן (עירובין לו:), מְנִיחַ עֵירוּב בִּשְׁנֵי הַצְּדָדִים בְּסוֹף אַלְפַּיִם אַמָּה מֵהֵיכָן שֶׁשּׁוֹבֵת, וּמִתְנֶה וְאוֹמֵר שֶׁאִם יִרְצֶה לָיְלֵךְ לְחֹכֶם שֶׁבְּצַד מִזְרָח יְקֻנֶּה שְׁבִיתָתוֹ בְּעֵירוּבוֹ שֶׁבְּצַד מִזְרָח, וּמִשָּׁם יֵהָא מוּתָּר לָיְלֵךְ עוֹד אַלְפַּיִם אַמָּה, וְאִם יִרְצֶה לָיְלֵךְ לְחֹכֶם שֶׁבְּצַד מַעֲרָב יְקֻנֶּה שְׁבִיתָתוֹ בַּמָּקוֹם שֶׁעֵירַב בְּצַד מַעֲרָב וְיֵהָא מוּתָּר לָיְלֵךְ עוֹד אַלְפַּיִם אַמָּה.

אֶלָּא יֵשׁ לְהוֹכִיחַ שֶׁרַּבִּי יְהוּדָה סוֹבֵר שֶׁאֵין בְּרֵירָה, **מֵהָתָנֵי אִיּוֹ** – שָׁם חֹכֶם, **דְּתָנֵי אִיּוֹ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין אָדָם מַתְנֶה עַל שְׁנֵי דְּבָרִים כְּאֶחָד** – אֵין אָדָם יָכוֹל לְהַנִּיחַ עֵירוּב בִּשְׁנֵי צְדָדִים וְלְהִתְנוֹת וְלוֹמַר שֶׁלְּאִיזֶה צַד שִׁירְצֶה לָיְלֵךְ מֵחָר, שָׁם יְקֻנֶּה לוֹ עֵירוּבוֹ, מִשּׁוּם שֶׁזְּמַן קְנִיַּית הַשְׁבִיתָה בַּמָּקוֹם הָעֵירוּב הוּא בֵּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאִי אֶפְשָׁר לִסְמוֹךְ לְכִשֶׁיֵּאָמֵר לְמָחֳרַת בְּשַׁבָּת שֶׁדַּעְתּוֹ לָיְלֵךְ לְצַד פְּלוֹנִי, וְלוֹמַר שֶׁאָכֵן הוּבְּרַר שֶׁבֵּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת נִתְכַּוֵּן לִקְנוֹת צַד זֶה, שֶׁכֵּן חוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא בְּשָׁעַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הָיְתָה דַּעְתּוֹ לָיְלֵךְ לְצַד אַחֵר. **אֶלָּא** רַק בְּחֹכֶם אֶחָד שֶׁבָּא, וְלֹא יָדַע בֵּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת לְאֵיזֶה צַד יָבוֹא הַחֹכֶם, יָכוֹל לְהִתְנוֹת **אִם בָּא חָכָם לַמִּזְרָח יְהֵא עֵירוּבוֹ לַמִּזְרָח**, וְאִם יָבוֹא **לַמַּעֲרָב יְהֵא עֵירוּבוֹ לַמַּעֲרָב, אֲבָל לְבָאן וּלְבָאן** שִׁיּוֹכַל אַחַר כָּךְ לְבָרֵר לְעַצְמוֹ לְאֵיזֶה צַד הוּא רוֹצֶה לָיְלֵךְ, **לֹא** מוֹעִיל הָעֵירוּב, כֵּאמוּר. **וְהָוֵינַן בָּהּ** – וְשָׁאַלְנוּ בְּזֹאת, **מַאי שְׁנָא לְבָאן וּלְבָאן**, בְּאוֹפֶן שֶׁבָּאִים שְׁנֵי חֲכָמִים, **דִּילְמָא** יָכוֹל לוֹמַר בְּשָׁעַת הַכְּנִיסָה לְהֵיכָן רוֹצֶה לָיְלֵךְ וְלְבָרֵר לְמִפְרַע שֶׁלְּצַד זֶה קָנָה עֵירוּבוֹ, וְזֹאת מִשּׁוּם **דְּאֵין בְּרֵירָה**, אִם כֵּן **לַמִּזְרָח וּמַעֲרָב** – אַף כְּשֶׁמִּתְנֶה עַל חֹכֶם אֶחָד שֶׁיָּבוֹא וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה צַד יָבוֹא, **נַמִּי** נֶאֱמַר שֶׁלֹּא יוּעִיל מִשּׁוּם שֶׁאֵין בְּרֵירָה, כֵּיוָן שֶׁאִפְשָׁר שֶׁבֵּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הָיְתָה דַּעְתּוֹ שֶׁל הַחֹכֶם לְיַלֵּךְ לְצַד הָאַחֵר וְרַק עַכְשָׁיו הֶחְלִיט לְיַלֵּךְ לְצַד זֶה, וּמִדּוּעַ יָכוֹל לְבָרֵר לְאֵיזֶה צַד הוּא מַעֲרָב. **וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**, שֶׁדִּין הַבְּרַיְיתָא נֶאֱמַר **כְּשֶׁכִּבֵּר בָּא חָכָם** קוֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְכֵיוָן שֶׁבֵּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁהוּא זְמַן קְנִיַּית הָעֵירוּב כְּבָר הָיָה הַחֹכֶם בְּאֶחָד מֵהַצְּדָדִים אֶלָּא שֶׁאוֹתוֹ מָנִיחַ הָעֵירוּב לֹא יָדַע הֵיכָן, אֵין צָרִיךְ לְבוֹא לְדִין בְּרֵירָה, כֵּיוָן שֶׁאוֹתוֹ צַד שֶׁאֵלָיו בָּא חֹכֶם כְּבָר הָיָה מְבוֹרָר, וְרַק לְמָחֳרַת נִתְגַּלָּה דָּבָר זֶה לְאֵיזֶה צַד חֵל הָעֵירוּב.

נִתְבָּאֵר עַד כָּאן דַּעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין לִסְמוֹךְ עַל בְּרֵירָה, וְזֶהוּ טַעְמוֹ לְכָךְ שֶׁלֹּא הָיוּ שׁוֹפְרוֹת לְקִינֵי חוֹבָה, כֵּיוָן שֶׁאִם יִתְעָרְבוּ מָעוֹת כְּשֵׁרִים וּפְסוּלִים לֹא תּוֹעִיל תַּקָּנָה לְהַשְׁלִיךְ חֵלֶק הַמָּעוֹת וּלְבָרֵר בְּכָךְ שֶׁאִלּוּ הַפְּסוּלִים. אוּלָם לוּלֵי חָשַׁשׁ זֶה, הָיוּ מַעֲמִידִים שׁוֹפְרוֹת אַף לְקִינֵי חוֹבָה וְאֵין חָשַׁשׁ שֶׁיְּחַלִּיפוּ בֵּין חוֹבָה לִנְדָבָה שֶׁכֵּן אֶפְשָׁר לִכְתּוֹב עַל הַכִּתָּבָה שֶׁלֹּא יְבוֹאוּ לִסְמוֹךְ עַל הַכְּתִיבָה שֶׁלֹּא יְבוֹאוּ לְטַעוֹת.

מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: **וְהָשְׁתָּא דְּאַמְרִינַן לְרַבִּי יְהוּדָה שֶׁסּוֹבֵר שֶׁאֵין בְּרֵירָה, הָא כְּתִיבָה אִית לֵיהּ** שֶׁאִפְשָׁר לִסְמוֹךְ עַל כָּךְ בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ, אִם כֵּן, **יוֹם הַכִּפּוּרִים** ששנינו במשנה (לעיל נג:) שֶׁלְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא הָיָה אֶלָּא כֵּן אֶחָד לְהַנִּיחַ עָלָיו אֶת הַמִּזְרָק עִם הַדָּם, **נַמִּי נַעֲבִיד תְּרֵי** – נַעֲשֶׂה שְׁנֵי כֵּנִים **וְנִכְתּוֹב עֲלַיְיהוּ** אֵיזֶה לְדָם הַפָּר וְאֵיזֶה לְדָם הַשָּׂעִיר, וְלֹא יָבוֹא לְטַעוֹת וְלִיטּוֹל תְּחִילָה אֶת דַּם הַשָּׂעִיר. מִתְּרֵצַת הַגְּמָרָא: **מַשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל** מֵחֲמַת הַצּוֹם וְכֹל הָעֲבוֹדוֹת בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, **לָאו אַדַּעְתֵּיהּ** – אֵינוֹ נוֹתֵן לִבּוֹ לְעַיֵּן בִּכְתִיבָה.

מוֹכִיחָה הַגְּמָרָא: **דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי** – שֶׁאִם לֹא תֹּאמַר כְּטַעַם זֶה, יֵשׁ לְשָׁאוֹל, מִדּוּעַ לֹא נַעֲשֶׂה שְׁנֵי כֵּנִים, וְאַף **בְּלָא כְּתִיבָה** עַל כָּל כַּן לְמַה הוּא מְשַׁמֵּשׁ **נַמִּי** לֹא יִטְעֶה, שֶׁהֲרֵי **הַאי** – דַּם הַפָּר **נָפֵישׁ** – מְרוּבֶּה, **וְהַאי** – דַּם הַשָּׂעִיר **זוּטָר** – מוּעָט, וְלֹא יָבוֹא לְטַעוֹת, וּבְהִכָּרַח שֶׁחִשְּׁשׁוּ מִשּׁוּם חוּלְשַׁת הַכֹּהֵן גָּדוֹל שִׁיטָּעֶה אַף בָּזֹאת. **וְכִי תֵּימָא** לְדָחוֹת הַרְאָיָה לְסִבְרָא זוֹ, שֶׁאֵין לִסְמוֹךְ עַל הַהֶפְרֵשׁ שֶׁבֵּין כְּמוּת הַדָּמִים כֵּיוָן שֶׁאִפְשָׁר שֶׁלֹּא **מְקַבֵּיל לֵיהּ** מִדַּם הַפָּר אֶת **כּוּלֵּיהּ** – כֹּל הַדָּם, וְאִם כֵּן יִהְיוּ דַּם הַפָּר וְדַם הַשָּׂעִיר שֶׁבְּמִזְרָק שׁוִים, **וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה, הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיְּקַבֵּל אֶת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פָּר, שֶׁנֶּאֱמַר** (ויקרא ד ה) **'וְאֶת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד (המזבח) [מִזְבַּח הָעוֹלָה]'**, וְאִם כֵּן בְּהִכָּרַח שֶׁדַּם הַפָּר הָיָה מְרוּבֶּה מִדַּם הַשָּׂעִיר, וּמִכָּל מָקוֹם סָבַר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁמִּפְּנֵי הַטָּעוּת הָיוּ עוֹשִׂים רַק כֵּן אֶחָד בַּמִּקְדָּשׁ, הֲרֵי מוּכָח שֶׁמִּפְּנֵי חוּלְשַׁת הַכֹּהֵן גָּדוֹל חָשְׁשׁוּ שֶׁיִּטְעֶה גַּם בַּמָּקוֹם שֶׁיֵּשׁ הַיכֵּר. **וְכִי תֵּימָא** לְדָחוֹת שֶׁאַף אִם אֶכֵּן קִיבֵּל אֶת כָּל דְּמוֹ שֶׁל הַפָּר, עֲדַיִן יֵשׁ לַחוּשׁ לְטָעוּת, וְזֹאת מִשּׁוּם **דַּיְילָא מְשַׁתַּפְיָא מִינֵּיהּ** – שֶׁמָּא יִשְׁפֹּךְ מִדַּם הַפָּר וְאֵז תֶּהֱא כְּמוֹת דַּם הַפָּר שָׁוֶה לְדַם הַשָּׂעִיר. אֵין חֲשַׁשׁ זֶה נָכוֹן, שֶׁהֲרֵי מִכָּל מָקוֹם חָלוֹק דַּם הַפָּר מִדַּם הַשָּׂעִיר, **דְּהַאי** – דַּם הַשָּׂעִיר **חִיּוֹר** – הַדָּם צוֹלֵל שֶׁאֵינוֹ אָדוֹם גָּמוּר **וְהַאי** – דַּם הַפָּר **סוּמָק** – אָדוֹם גָּמוּר. **אֶלָּא** בְּהִכָּרַח הַטַּעַם שֶׁלְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא הָיוּ שְׁנֵי כֵּנִים מִפְּנֵי שֶׁחוֹשֵׁשׁ שֶׁמִּשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל **לָאו אַדַּעְתֵּיהּ** וְיִטְעֶה, **הָכָא נַמִּי** הַטַּעַם שֶׁלֹּא סָמְכוּ בְּזֹאת עַל כְּתִיבָה הוּא **שֶׁמִּשּׁוּם חוּלְשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל לָאו אַדַּעְתֵּיהּ**.

הַהוּא דְּנָחִית – יָרַד לִפְנֵי הַתֵּיבָה, לְהֵיוֹת שְׁלִיחַ צִיבּוּר כַּמָּיְיהּ דְּרָבָא – לִפְנֵי רָבָא, וְכִשֶּׁהִגִּיעַ אוֹמְרִים בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים אֶת סֵדֶר הָעֲבוֹדָה, טָעָה הַשְּׁלִיחַ צִיבּוּר **וְאָמַר, יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן שְׁנֵי שֶׁבַּהֵיכָל, נָטַל דַּם הַפָּר וְהִנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר**, וְנִשְׁמַע מִדְּבָרָיו שֶׁאַף לְרַבָּנָן שֶׁהָיוּ שְׁנֵי כֵּנִים בְּהֵיכָל, הָיָה נוֹטֵל אֶת דַּם הַפָּר לִפְנֵי שֶׁהִיא מְנִיחַ אֶת דַּם הַשָּׂעִיר. **אָמַר לֵיהּ** רָבָא, כֵּיצַד אָמְרַת **חָדָא כְּרַבָּנָן** שֶׁהָיוּ שְׁנֵי כֵּנִים בַּמִּקְדָּשׁ, **וְחָדָא כְּרַבִּי יְהוּדָה** שֶׁמִּתְּחִלָּה נוֹטֵל אֶת דַּם הַפָּר וְאַחַר כָּךְ מְנִיחַ אֶת דַּם הַשָּׂעִיר וּמִשְּׁמַע שֶׁלֹּא הָיָה כֵּן שְׁנֵי וְלֹכֶן מִתְּחִלָּה נוֹטֵל וְרַק אַחַר כָּךְ הַנִּיחַ, **אִימָא** – תֹּאמַר **הִנִּיחַ דַּם הַשָּׂעִיר וְנָטַל דַּם הַפָּר**, וְכִדְבְרֵי רַבָּנָן שֶׁהִיא מְנִיחָה תְּחִילָּה אֶת דַּם הַשָּׂעִיר, וְהַטַּעַם לְכָךְ, בִּכְדֵי שֶׁתְּהֵא יָדוֹ הַיְמָנִית פְּנוּיָה לְקַבֵּל אֶת דַּם הַפָּר, שֶׁאִם יִצְטָרֵךְ לְבַטֵּל דַּם הַפָּר כְּשֶׁדַּם הַשָּׂעִיר עֲדַיִן בְּיָדוֹ נִמְצָא שִׁצְרִיךְ לְקַבֵּל בְּיָד שְׂמֹאל.

שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה: נוֹטֵל דַּם הַפָּר וְכוּ' **וְהָיָה מַמְנֶּה עַל הַפַּרְכֶּת כְּנֶגֶד אָרוֹן מִבַּחוּץ. תָּנוּ רַבָּנָן**, נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה לְאַחַר סֵדֶר הַהַזָּאוֹת מִדַּם הַפָּר וְהַשָּׂעִיר בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים (ויקרא טז טז), **'וְכֹפֶר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד'. מִבְּרֵירְתָא: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר** – מַה בָּאָה לְלַמְּדֵנוּ תֵּיבַת 'יַעֲשֶׂה', שֶׁלְּכְאוֹרָה הָיָה דַּי לוֹמַר וְכֵן לְאֹהֶל מוֹעֵד. מִבָּאן הַבְּרַיְיתָא: תֵּיבַת 'יַעֲשֶׂה' בָּאָה לְלַמְּדֵנוּ שֶׁיֵּשׁ לְהַקִּישׁ אֶת הַהַזָּאוֹת שֶׁבְּהֵיכָל לְהַזָּאוֹת שֶׁבְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְלוֹמַר, **כְּשֵׁם שֶׁמַּזֶּה לִפְנֵי לִפְנִים** – בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, **כָּךְ מַזֶּה בַּהֵיכָל**, שֶׁהוֹקְשׁוּ הַהַזָּאוֹת זֶה לָזֶה וְהֵם שָׁוִים בְּכָל דִּינֵיהֶם, **מַה לִּפְנֵי לִפְנִים** מִזֶּה הַכֹּהֵן גָּדוֹל **אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה מִדַּם הַפָּר, כָּךְ מַזֶּה בַּהֵיכָל** אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה מִדַּם הַפָּר, **וּכְשֵׁם שֶׁלִּפְנֵי לִפְנִים מִזֶּה הַכֹּהֵן גָּדוֹל אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה מִדַּם הַשָּׂעִיר, כָּךְ מַזֶּה בַּהֵיכָל** אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה מִדַּם הַשָּׂעִיר.

הַבְּרַיְיתָא מַמְשִׁיכָה לִדְרוֹשׁ אֶת הַמִּשְׁךְ הַפָּסוּק: נֶאֱמַר (שם) **'וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם'**. לְמִדְנוּ מִפָּסוּק זֶה שֶׁאֲפִילּוּ **בְּשָׁעַת שֶׁיִּשְׂרָאֵל חוֹטְאִים** וְהֵן **טְמֵאִים** בְּטוּמְאַת עֲוֹנוֹתֵיהֶם, אֵין הַקב"ה עוֹזְבָם **וּשְׁכִינָה עִמָּהֶם**.

מְבִיאָה הַגְּמָרָא מַעֲשֶׂה בְּעִנְיַן זֶה: **אָמַר לֵיהּ הַהוּא צְדוֹקִי לְרַבִּי חֲנִינָא,**